

GIÁ TRỊ CỦA THỂ DỤC THỂ THAO CÁCH MẠNG

Trương Quốc Uyên*

Thể dục, thể thao (TDTT) cách mạng được Bác Hồ khởi xướng ở nước ta vào đầu năm 1946. Trải qua các thời kỳ phát triển trong những điều kiện, hoàn cảnh khó khăn, thuận lợi của đất nước cho đến nay đã hơn 70 năm. Từ lý luận khoa học chuyên ngành và thực tế được khẳng định về giá trị của TDTT cách mạng ở nước ta là vì lợi ích của nhân dân và đất nước.

Thể dục thể thao dân tộc dưới chế độ phong kiến ở nước ta không vì sức khỏe của nhân dân, nhưng cũng có một số mặt tích cực. TDTT hiện đại ở Việt Nam dưới chế độ thống trị của thực dân Pháp không hướng vào mục đích nâng cao sức khỏe thể lực của nhân dân mà chỉ phục vụ lợi ích của chính quyền thực dân.

Hàng nghìn năm dưới chế độ phong kiến, thể dục thể thao dân tộc của nước ta do người Việt Nam sáng tạo như các môn võ cổ truyền, vật cổ truyền, bơi thuyền, bơi chải... khá phong phú. Trong khung cảnh đất nước thái bình được những người lao động yêu thích và có sức khỏe biểu diễn, thi đấu sôi nổi trong lễ hội. Trong tình hình đất nước bị xâm lược bởi giặc ngoại xâm, các đội quân của triều đình ra sức luyện tập võ thuật dân tộc để đánh đuổi chúng, giữ vững non sông đất nước Việt Nam. Đó là những mặt tích cực của thể dục thể thao dân tộc trong xã hội phong kiến ở nước ta.

Thực dân Pháp thống trị nước ta hơn 80 năm, chúng làm cho giống nòi Việt Nam kiệt quệ, suy yếu. Để phục vụ cho chính sách “chia để trị” và ngăn cản các hoạt động cách mạng chống lại thực dân Pháp, chúng đã khuyến khích phát triển trong thanh niên Việt Nam những môn thể thao hiện đại du nhập từ phương Tây vào nước ta cuối thế kỷ 19, đầu thế kỷ 20 như Bóng đá, Bóng rổ, Điền kinh, Thể dục, Đua xe đạp, Bơi lội, Quần vợt, Quyền Anh... Thực dân Pháp

không ngừng lôi kéo, thu hút thanh niên ta vào những cuộc chơi bời, thi đấu ăn thua cay cú, triền miên. Làm cho họ xao lãng nhiệm vụ cứu nước, cứu dân, gây chia rẽ dân tộc. Chúng còn cầm thanh niên trai tráng và những ai là người Việt Nam luyện tập võ nghệ sẵn sàng chống lại nền thống trị của thực dân Pháp. Cuối thập niên 30, đầu thập niên 40 tình hình thế giới và nước Pháp có những sự biến lớn như cuộc chiến tranh thế giới thứ II bùng nổ (1/9/1939), nước Pháp bị quân phát xít Đức chiếm đóng (16/4/1940), phát xít Nhật nhảy vào Đông Dương (22/9/1940). Đất nước và nhân dân ta bị cả thực dân Pháp và phát xít Nhật bóc lột nặng nề, đàn áp tàn bạo. Thực dân Pháp sợ mất hết mọi lợi ích ở Việt Nam vào tay phát xít Nhật nên đã ngấm ngấm tìm cách ngăn chặn hoặc chờ thời cơ chống lại chúng. Một trong những âm mưu của thực dân Pháp là lôi kéo thanh niên Việt Nam, Lào, Campuchia ủng hộ nước Pháp, bằng cách phát động phong trào “Thể thao thanh niên” với khẩu hiệu “khỏe để phụng sự” tức là phụng sự nước Pháp vào cuối năm 1940 ở Pháp và đầu năm 1941 ở Việt Nam, Lào và Campuchia. Đồng thời thực dân Pháp còn có âm mưu sử dụng phong trào này để ngăn chặn cách mạng Việt Nam đang ngày càng dâng cao. Người khởi xướng ra phong trào là viên đại tá hải quân Pháp Ducorrea, sau đó y được cử đảm nhiệm “Tổng ủy viên thể thao và thanh niên Đông Dương”. Phong trào “Thể thao thanh niên” thu hút một bộ phận thanh niên Việt Nam, Lào và Campuchia tham gia các cuộc thi đấu khá rầm rộ nhiều môn thể thao hiện đại giữa ba nước Liên bang Đông dương. Phong trào “Thể thao thanh niên” chỉ tồn tại được 4 năm, nó bị tan rã vào ngày 9/3/1945 khi Nhật đảo chính Pháp. Sau này trong cuốn sách “Sự phản bội của tôi ở

*Nhà nghiên cứu, Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

Đông dương” ấn hành vào năm 1949, Duycoroa đã thú nhận dùng thể thao để lôi kéo thanh niên Việt Nam ủng hộ nước Pháp, ngăn chặn phong trào cách mạng ở Việt Nam và chống lại phát xít Nhật. Trong lời tựa cuốn sách này, đô đốc Đờcu cự toàn quyền Đông dương chỉ ra kết quả của phong trào Thể thao thanh niên: “Đã tạo được những dịp tiếp xúc với đông đảo quần chúng Đông Dương để tôn vinh nước Pháp, tôn vinh quốc kỳ Pháp”. Nhưng phong trào thể thao thanh niên thất bại là chủ yếu. Toàn quyền Đờcu thừa nhận sự thất bại của phong trào này chẳng những thực dân Pháp không lôi kéo được đông đảo thanh niên Việt Nam phụng sự nước Pháp, mà phần lớn “đã tham gia rộng rãi và trở thành những cán bộ Việt Minh” tham gia cách mạng, tham gia kháng chiến chống thực dân Pháp.

Cách mạng tháng Tám năm 1945 thành công, đất nước Việt Nam độc lập tiến hành xây dựng chế độ mới. Đầu năm 1946 Bác Hồ khởi xướng TDTT cách mạng vì dân vì nước phát triển cho đến cuối năm này thì cuộc kháng chiến toàn quốc của dân tộc ta chống thực dân Pháp diễn ra quyết liệt, gian khổ. Từ đó TDTT cách mạng không thể phát triển ở thành thị, ở những nơi thực dân Pháp chiếm đóng. TDTT cách mạng chỉ phát triển được ở ATK (an toàn khu), nơi Bác Hồ cùng Trung ương Đảng, Chính phủ sống, làm việc lãnh đạo công cuộc “kháng chiến, kiến quốc” và duy trì mức độ nhất định ở các vùng tự do, hậu phương của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp. Sau khi cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp giành được thắng lợi, miền Bắc nước ta trong bối cảnh hòa bình tiến hành xây dựng chủ nghĩa xã hội, TDTT cách mạng được khôi phục và phát triển. Sau khi cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, chính quyền Sài Gòn sụp đổ, đất nước thống nhất, TDTT cách mạng phát triển trong cả nước. Từ đó đến nay TDTT cách mạng của nước ta không ngừng phát triển, ngày càng đạt được những thành tựu khả quan với giá trị rất có ý nghĩa.

Giá trị của TDTT cách mạng thể hiện như sau:

Thứ nhất: TDTT cách mạng “phục vụ đặc lực sức khỏe nhân dân”

Sức khỏe vừa là nguồn sống hạnh phúc, vừa là nguồn lực quý báu và to lớn của con người, của nhân dân trong mọi hoạt động làm nên dân

giàu, nước mạnh. Bác Hồ từng chỉ rõ: “*Cái quý giá nhất của con người là sức khỏe*” và “*Việc gì cũng cần có sức khỏe mới làm thành công*”. Người đã đề cập tới một chân lý sâu sắc, rất có giá trị: “*Dân cường thì quốc thịnh*”. Bác Hồ từng căn dặn học sinh trường Trung cấp thể dục thể thao Trung ương rằng: “*Các cháu học thể dục thể thao ở đây để làm người cán bộ phục vụ đặc lực sức khỏe nhân dân, đem hiểu biết của mình ra tổ chức hướng dẫn mọi người tập luyện để nâng cao sức khỏe, đẩy lùi bệnh tật*”. Trong mỗi cộng đồng và toàn xã hội, mỗi thanh niên có sức khỏe với thể chất tráng kiện, tinh thần sung mãn thì tất yếu dân tộc và giống nòi khỏe mạnh, hạnh phúc, làm nên đất nước phú cường, nhân dân sung túc, no ấm. Tính tích cực, thường xuyên của mỗi thành viên trong nguồn nhân lực TDTT tiến hành tổ chức, hướng dẫn các hoạt động TDTT quần chúng ngày càng phát triển mạnh mẽ, phong phú, sôi nổi, ngày càng đậm đà tính dân tộc, nhân dân, hiện đại và khoa học. Sự nghiệp TDTT nước ta ngày càng phát triển mạnh mẽ từ nguồn nhân lực TDTT thường xuyên quán triệt và thực hiện quan điểm của Bác Hồ: “*Dưới chế độ dân chủ, thể dục thể thao phải trở thành hoạt động chung của quần chúng, nhằm mục đích làm tăng sức khỏe của nhân dân. Nhân dân có sức khỏe thì mọi công việc đều làm được tốt*”.

Thứ hai: TDTT cách mạng góp phần tích cực nâng cao đời sống văn hóa tinh thần cho nhân dân

Đời sống xã hội có hai lĩnh vực lớn, đó là lĩnh vực vật chất và lĩnh vực tinh thần. Hai lĩnh vực này có quan hệ mật thiết với nhau, không thể tách rời của đời sống mỗi con người, mỗi cộng đồng dân cư và toàn xã hội. TDTT cách mạng chính là văn hóa thể chất của xã hội mới vì dân vì nước, là một bộ phận lớn trong đời sống xã hội. Văn hóa thể chất, trong đó thể thao có hai cấp độ, cấp độ thấp là thể thao phong trào, cấp độ cao là thể thao thành tích cao. Cả hai cấp độ thể thao này đều có sự ảnh hưởng quan trọng tới thể chất và tinh thần của con người, của nhân dân. Thể thao phong trào là hoạt động của đại chúng bằng các hình thức như tập luyện, vui chơi, giao hữu, đấu giải giữa các cá nhân và các đội của các cộng đồng xã hội với nhau diễn ra ở

LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN THỂ DỤC THỂ THAO

các cơ sở, địa phương, lễ hội, với không khí vui tươi, lành mạnh, sôi nổi, làm phong phú, tung bừng đời sống văn hóa tinh thần nhân dân. Thể thao thành tích cao, trong đó các giải thể thao toàn quốc, các đại hội thể thao cấp quốc gia thu hút đông đảo nhân dân ta theo dõi, động viên, cổ vũ gây không khí tung bừng, hào hứng, náo nhiệt, hồ hởi, phấn khởi. Như vậy TDTT cách mạng, trong đó thể thao phong trào và thể thao thành tích cao ngày càng gia tăng đời sống văn hóa tinh thần cho nhân dân.

Thứ ba: TDTT cách mạng góp phần quan trọng phát triển và hoàn thiện thể chất thể hệ trẻ

Thể hệ trẻ vừa là tương lai của nước nhà, vừa là tương lai của nòi giống Việt Nam. Sự nghiệp phát triển đất nước giàu mạnh, bảo vệ giang sơn gấm vóc vững bền và nâng cao thể trạng tầm vóc con người Việt Nam phụ thuộc chủ yếu vào thể hệ trẻ có sức khỏe tốt, cơ thể cường tráng, hình thể đẹp như Bác Hồ nói: *“Thanh niên Việt Nam phải khỏe và đẹp”*. Các thể hệ trẻ nối tiếp nhau khỏe và đẹp tất yếu giống nòi Việt Nam ngày càng khỏe và đẹp.

Thứ tư: TDTT cách mạng góp phần quan trọng tăng cường chất lượng nguồn nhân lực quốc gia

TDTT cách mạng thông qua *“phục vụ đắc lực sức khỏe nhân dân”* góp phần quan trọng tăng cường chất lượng nguồn nhân lực quốc gia. Nguồn nhân lực quốc gia bao gồm tất cả nguồn nhân lực của các lĩnh vực kinh tế, xã hội, văn hóa, giáo dục, y tế, TDTT và cả quốc phòng, an ninh. Để cho đất nước phát triển nhanh, mạnh, bền vững, nguồn nhân lực quốc gia không chỉ đảm bảo về số lượng, nhất là đảm bảo về chất lượng, hơn nữa là chất lượng cao. Sức khỏe là nhân tố cơ bản của nguồn nhân lực quốc gia chất lượng cao. Đồng thời sức khỏe là điều kiện tất yếu, thường xuyên phát huy năng lực của nguồn nhân lực các lĩnh vực trong mọi điều kiện, hoàn cảnh thuận lợi hoặc khó khăn. TDTT cách mạng, trước hết là bộ phận TDTT quần chúng góp phần quan trọng nâng cao sức khỏe cả thể chất và tinh thần cho nguồn nhân lực quốc gia nói chung, nguồn nhân lực của các lĩnh vực, các ngành nói riêng.

Thứ năm: TDTT cách mạng góp phần

quan trọng phát huy tinh thần dân tộc

Dân tộc ta trải qua sự tồn tại và phát triển hơn 4000 năm lịch sử. Sự tồn tại và phát triển của dân tộc ta bởi một trong những nguyên nhân hết sức quan trọng là nhờ phát huy mạnh mẽ tinh thần dân tộc. Đó là tinh thần độc lập tự chủ, bất khuất, kiên cường, khí phách anh hùng, tinh thần thượng võ với lòng tự hào dân tộc. TDTT cách mạng, trong đó thể thao thành tích cao và thể thao trong lễ hội góp phần tích cực, quan trọng phát huy những nhân tố đó của dân tộc Việt Nam. Thể thao trong lễ hội phản ánh và phát huy tinh thần dân tộc, trong đó cần cù lao động sản xuất, ý chí bất khuất, kiên cường chiến đấu đánh đuổi giặc ngoại xâm. Thể thao thành tích cao không ngừng xây dựng và phát triển lực lượng vận động viên đông đảo, lớn mạnh, phong phú các loại hình, tài năng, thể lực và ý chí với quyết tâm cao trong tập luyện cũng như thi đấu. Lực lượng vận động viên như vậy ngày càng phát huy tinh thần dân tộc trên các đấu trường quốc tế, đem vinh quang về cho Tổ quốc Việt Nam. Vinh quang này cổ vũ mạnh mẽ tinh thần dân tộc của nhân dân Việt Nam anh hùng. Bác Hồ từng động viên các vận động viên thể thao của nước ta rằng: *“Đánh giặc Mỹ gian khổ, khó khăn như vậy nhưng quân và dân ta có quyết tâm cao vẫn đánh thắng. Các cháu hãy quyết tâm đạt thành tích cao hơn nữa. Muốn vậy phải đoàn kết giúp đỡ nhau trong tập luyện, phải cố gắng nhiều để xứng đáng là những vận động viên của dân tộc Việt Nam anh hùng!”*

Giá trị của TDTT cách mạng thể hiện những nội dung cơ bản như trên đây cho thấy tầm quan trọng của lĩnh vực này. Giá trị của TDTT cách mạng chỉ rõ sự phát triển đồng bộ, toàn diện, mạnh mẽ các bộ phận TDTT quần chúng và thể thao thành tích cao, với mục đích cao quý là vì dân, vì nước, vì nòi giống Việt Nam.